

SMIL TIL VERDEN

FISKEFLAG, HÅNDBOLD OG HARPIKS

For 20 år siden kunne vi sagtens leve uden emojis, for da var de ikke opfundet. Men nu sender vi på globalt plan flere milliarder emojis om dagen via sociale medier. Vi har over 3.000 forskellige emojis, og nogle vil mene, at vi skal have mange flere at vælge imellem, for emojis egner sig godt til et utal af situationer.

Emojis med flag, blomster og gaver er festlig pynt i fødselsdagshilsner på Facebook. Emojiansigter eller smileyer sætter vi ind i en besked for at præcisere budskabet, når vi nu ikke kan se hinandens ansigtsudtryk eller høre tonefaldet. Men emojis fungerer også, når vi ikke kan finde de passende ord. For eksempel ved sorg og sygdom, hvor vi håber, at emojis med hjerter, blomster og grædende ansigter kan udtrykke vores medfølelse.

Mit eget repertoire af emojis grænser til det kedelige.

Ligesom de fleste andre er jeg mest til ansigter og hjerter. Men jeg er vild med fiskeflaget. Det er blevet en del af min e-mailsignatur. Ikke fordi jeg egentlig identificerer mig med den aflange vindpose, der forestiller en blå og en rød karpe fastgjort til en guldstang. Ud over min halvt japanske ven har jeg ingen tilknytning til Japan, hvor de hejser flaget op i flagstangen for at fejre børnenes dag den 5.

maj. Fiskeflaget er så langt fra dansk kultur, at det vækker folks nysgerrighed og får dem til at undre sig: Hvad skal vi egentlig med alle de emojis, og behøver vi virkelig flere?

Da jeg i september 2020 skulle skrive et opslag på Facebook til det lokale håndboldhold, manglede jeg foruden en håndboldemoji også en med harpiks. Den bedste mulighed var et beige plaster, men det er altså ikke helt det samme. Måske mangler vi også klassisk danske symboler som en frikadelle, den lille havfrue eller legoklodser?

Det er egentlig lidt overraskende, at vi ikke allerede har den slags danske emojis, når vi nu kan sende selv både svævende og brudekjoleklædte mænd til hinanden. Måske er der alt for mange emojis? Det er nu ikke holdningen blandt LGBTQ-forkæmpere, der synes, vi alle burde have en emoji, vi kan identificere vores køn med. Fem forskellige hudfarver er heller ikke nok, og det er også vigtigt med kønsneutrale emojis.

I forhold til at vi på dansk antagelig har over en million ord, synes de over 3.000 forskellige emojis ikke af meget. De udgør ikke umiddelbart nogen trussel mod sproget, for der er et væld af fænomener og nuancer, vi i hvert fald ikke endnu kan få frem med emojis. De er ikke så gode til at udtrykke abstrakte begreber, og de fungerer ikke som almindelige ord, vi kan bøje i datid eller sætte i ental og flertal.

To katteemojis giver os sandsynligvis en forståelse af, at der er flere katte, men emojis med to ens personer tolker vi nok snarere som tvillinger eller som et udtryk for en nær relation som mellem kærester eller venner. To

eller flere hjerter har til gengæld ikke noget med antallet at gøre, men handler om kærlighedens intensitet. Emojis' grammatik er svær, og vi kan ikke være helt sikre på, at modtageren forstår, hvad vi mener.

Derfor kommer emojis efter min overbevisning aldrig til at udkonkurrere det talte eller skrevne sprog. Men de kan supplere vores ord – særligt når det gælder umiddelbare reaktioner. **Emojis er sociale redskaber, der aktiverer os og appellerer til vores følelser.** Vi tiltrækkes af de små billeders evne til at give vores kommunikation farve og humor. Af den grund er det meget passende, at emojis og smileyer bliver kaldt humorikoner.

ANSIGTETS FUNKTION

Stort set alle de skriftlige samtaler, jeg har med min ven Niels, ender med en smiley. Hvad enten det er i chatfunktionen på krydsordsspillet Wordfeud eller i vores sms'er, foretrækker Niels at lukke samtalen pænt af med et smilende ansigt.

Da jeg sammen med en kollega i 2016 spurgte 710 tilfældigt udvalgte danskere i alle aldre, hvor ofte og hvorfor de brugte emojis, svarede 80 %, at de anvendte emojis på daglig basis. De svarede også, at den vigtigste funktion ved de smilende emojis er at skabe en hyggelig og indbydende atmosfære og gøre meningen i vores digitale meddelelser tydeligere. Emojis giver nuancer, som afsender kan have svært ved at få frem udelukkende med bogstaver.

Emojis fungerer på den måde lidt som den mimik, vi kender fra vores samtaler ansigt til ansigt. Vi aflæser

hinandens trækninger i kinder, mund og øjne og forholder os til dem, også selv om vi ofte ikke er bevidste om det. Når jeg taler med Niels i levende live, har selv de mindste forandringer i hans udtryk indvirkning på mine ord. Ser han lidt uforstående ud, kaster jeg mig ud i gentagelser, forklaringer eller forsikringer. Hvis han til gengæld smiler og nikker, viser han mig, at jeg bare kan fortsætte den udredning, jeg var i gang med.

Hvis Niels og jeg afslutter en digital besked med en emoji, som græder af grin, er det ikke særlig sandsynligt, at vi faktisk sidder og griner over hele femøren. Emojien skal forstås symbolsk. Med det storgrinende ansigt fortæller vi, at vi har en god relation til den person, vi kommunikerer med. Vores hang til de små glade ansigter er et udtryk for det, den østrigske psykolog Paul Watzlawick i 1968 kaldte ”relationskommunikation”.

Watzlawick mente, at der overordnet set er to formål med at kommunikere. Vi kan dele indhold med hinanden, og vi kan relatere os til hinanden. Når vi videreformidler et bestemt indhold, fokuserer vi på at udveksle informationer. I TV Avisen deler oplæseren nyheder med seerne, og i en lærebog deler underviseren ud af sin viden til læserne. Det er indholdskommunikation.

Relationskommunikation derimod knytter sig til den sociale side af kommunikation. Når vi interagerer, har vi meget fokus på den kontakt og det forhold, der er mellem mennesker – mellem afsender og modtager. Vi opbygger og vedligeholder følelsesmæssige relationer ved at spørge ind til hinandens hverdag og helbred, men også når vi lyt-

ter opmærksomt og nikker smilende, mens vores venner fortæller eller forklarer noget. Relationskommunikation handler om, hvordan vi har det med hinanden. Kommunikation er vigtigt for os som sociale væsner. Det er en samværsform.

Den klareste form for relationskommunikation er hilsner. Når jeg om morgenen hilser på mine kolleger, kan vi vælge mellem det helt korte 'Hej' eller et nik med hovedet og mere personlige hilsner som 'Godmorgen, hvordan gik mødet i går?'. Den canadiske sociolog Erving Goffman betragter hilsner som ritualer, der sikrer, at vi forstår hinandens sociale hensigter.

For mange mennesker vil det føles lige så unaturligt at skrive en sms uden en smilende emoji som at starte en samtale uden først at have hilst på hinanden. "Det virker tomt uden", som Emma på 14 år i 2016 forklarede en kollega og mig i forbindelse med vores undersøgelse af danskeres brug af emojis.

Ifølge Goffman lægger vi meget energi i at aflæse hinandens nonverbale kommunikation, fordi vi gerne vil undgå at tabe ansigt. Goffman betragter ansigtet som et menneskes positive selvbillede og den sociale interaktion som en forhandling af det enkelte menneskes sociale værdi og handlemuligheder. Hvis vi bliver overfuset foran en bekendt, er vores værdighed og anerkendelse i fare. Den slags ydmygende situationer vil vi gøre meget for selv at undgå, men også at udsætte andre for. Det er nemlig pinligt og pinagtigt at overvære andre blamere sig, fordi det udfordrer både den moralske orden og vores selvfor-

ståelse. Det viser et væld af talemåder også: Vi kan 'holde masken', 'lægge ansigtet i de rette folder' eller 'finde en grimasse, der kan passe'.

Når vi deltager i en samtale, følger vi også de sociale spilleregler. Vores ansigtsudtryk, blikretning, stemmeføring og latter er en form for ekstrainformation om, hvordan vi ønsker vores ord opfattet, men det er også relationskommunikation. Hvis et par venner for eksempel har været i biografen sammen, og en i gruppen bagefter siger, at hun faktisk ikke synes, filmen var særlig god, kan hun ved at tilføje et lille grin sende sin kommentar af sted som en interaktionel prøveballon.

Med sin smålatter indikerer hun, at hendes umiddelbare filmanmeldelse er til forhandling. Vi griner netop ofte, fordi vi vil opretholde den gode stemning, samtidig med at vi udveksler meninger. **Den type kropssprog er med til at give verbalsproget, dvs. det sagte eller skrevne sprog, et ekstra lag. Emojis – særligt ansigterne – har i vid udstrækning samme funktion.**

KUN SEKS FØLELSER?

Mellempfolkeligt Samvirke skrev i november 2017 et opslag på Facebook om et kommende lovforslag om at stoppe for kvoteflygtninge. Teksten var ledsaget af en meget vred emoji, så læserne ikke var i tvivl om organisationens mening.

Eksemplet illustrerer, hvordan emojis formår at krystallisere komplekse følelser og holdninger ind i et enkelt og umiddelbart tegn. Mellempfolkeligt Samvirkes vrede